

ПЕРСПЕКТИВНІ СФЕРИ ЗАСТОСУВАННЯ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА В УКРАЇНІ

Коляда Т.А.

Харківський національний університет міського господарства
імені О.М. Бекетова

У статті здійснена спроба дослідити перспективні сфери застосування державно-приватного партнерства. З'ясовано стан наукової дискусії щодо розширення сфер державно-приватного партнерства. Наведено погляди окремих дослідників стосовно можливих сфер застосування державно-приватного партнерства. Зроблено авторські висновки та пропозиції.

Ключові слова: державно-приватне партнерство, сфери застосування державно-приватного партнерства, орендне житло, публічна безпека.

Постановка проблеми. Протягом останніх років в Україні неодноразово здійснювалися спроби стимулювання національної економіки на основі розширення традиційних та впровадження нових сфер в яких може здійснюватись взаємодія державного та приватного секторів. Така взаємодія передбачає забезпечення конкурентоспроможності державного сектора економіки, розвиток підприємництва та соціально-економічний розвиток держави в цілому. Проекти, що реалізуються в рамках державно-приватного партнерства, мають стратегічний характер як для розвитку економіки держави, так і для окремих регіонів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Розвиток державно-приватного партнерства став предметом дослідження багатьох науковців на протязі останніх років. При цьому, автори звертаються як до аналізу загальних теоретичних питань державно-приватного партнерства, так і не оминають увагою дослідження окремих сфер здійснення партнерства та аналіз його ефективності. Найбільш вагомий внесок в цій галузі з'явився завдяки дослідженням таких науковців, як Дутко Н.Г. [1], Юхненко А.О. [2], Зелінська А.М. [3], Дідченко О.І. [4], Проневич О.С. [5], Попович О.Є., Гець І.О. [6], Запатріна І.В. [7] та ін.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. В той же час потребують нового осмислення і узагальнення питання щодо сфер здійснення державно-приватного партнерства. На нашу думку, існує потреба перегляду та закріплення вичерпного переліку нових, більш перспективних сфер застосування державно-приватного партнерства.

Мета статті. Метою даної статті є аналіз існуючих сфер державно-приватного партнерства, з'ясування стану вирішення основних завдань та здійснення пошуку перспективних сфер реалізації державно-приватного партнерства.

Виклад основного матеріалу дослідження. Правові засади запровадження державно-приватного партнерства в Україні визначено Законом України «Про державно-приватне партнерство» від 1 червня 2010 року. Так, згідно зі ст. 1 цього Закону державно-приватне партнерство розглядається як співробітництво між державою Україна, Автономною Республікою Крим, територіальними громадами в особі відповідних державних органів та органів місцевого самоврядування (державними партнерами) та юридичними особами, крім державних та комунальних

підприємств, або фізичними особами – підприємцями (приватними партнерами), що здійснюється на основі договору в порядку, встановленому законодавством України [8].

Майже до листопада 2015 року відповідно до ст. 4 зазначеного Закону було визначено такі сфери застосування державно-приватного партнерства як: пошук, розвідка родовищ корисних копалин та їх видобування; виробництво і постачання тепла та розподіл і постачання природного газу; будівництво та/ або експлуатація автострад, доріг, залізниць, злітно-посадкових смуг на аеродромах, мостів, шляхових естакад, тунелів і метрополітенів, морських і річкових портів та їх інфраструктури; машинобудування; збір, очищення та розподілення води; охорона здоров'я; туризм, відпочинок, рекреація, культура та спорт; забезпечення функціонування зрощувальних і осушувальних систем; виробництво, розподілення та постачання електричної енергії; управління нерухомістю.

Законом України від 24.11.2015 року «Про внесення змін до деяких законів України щодо усунення регуляторних бар'єрів для розвитку державно-приватного партнерства та стимулювання інвестицій в Україні» існуючий перелік сфер застосування державно-приватного партнерства було доповнено шляхом включення до нього: поводження з відходами, крім збирання та перевезення; надання соціальних послуг, управління соціальною установою, закладом; виробництво та впровадження енергозберігаючих технологій, будівництво та капітальний ремонт житлових будинків, повністю чи частково зруйнованих внаслідок бойових дій на території проведення антитерористичних операцій; встановлення модульних будинків та будівництво тимчасового житла для внутрішньо переміщених осіб; надання освітніх послуг та послуг у сфері охорони здоров'я; управління пам'ятками архітектури та культурної спадщини [12]. На нашу думку, спроба розширення існуючого переліку сфер застосування державно-приватного партнерства має стати позитивним зрушенням на шляху до взаємодії держави з приватним партнером.

Окремі дослідники наголошують, що кожна країна має певні сектори національної економіки, у яких реалізація проектів ДПП є найбільш доцільною. Так, у Великій Британії проекти ДПП реалізуються не тільки на таких об'єктах, як автошляхи, ЖКГ, залізниці, школи, лікарні, а й

в'язниці та оборонні об'єкти. Застосування ДПП у таких сферах, як пенітенціарна система, оборона, притаманне Франції, Німеччині. Утім, лідерами за кількістю успішних проєктів ДПП у світі є капіталоемні галузі інфраструктури (енергетика, транспорт) та соціальної сфери [10].

В умовах сучасних світових тенденцій розвитку державно-приватного партнерства у світі та враховуючи фінансову спроможність України, першим етапом у вирішенні проблем державно-приватного партнерства (для України є – визначення пріоритетних сфер діяльності для розвитку державно-приватного партнерства в Україні [8].

Переваги впровадження проєктів державно-приватного партнерства в сфері охорони здоров'я є предметом дискурсу фахівців галузі охорони здоров'я а також економістів, управлінців та юристів. Сьогодні, в деяких регіонах вже існують випадки впровадження державно-приватного партнерства. Але в той же час існують певні бар'єри в законодавстві, які вимагають обговорення, аналізу, вивчення та окреслення шляхів їх вирішення. Так, пропонується можливість створення окремого закону щодо застосування державно-приватного партнерства у сфері охорони здоров'я [9].

Останнім часом окреслилася тенденція приватизації окремих завдань у сфері публічної безпеки. Визнано, що делегування недержавним суб'єктам (охоронним фірмам, приватним детективним агенціям, службам безпеки, консалтинговим агентствам тощо) окремих повноважень у сфері публічної безпеки об'єктивно сприятиме, з одного боку, суттєвому заощадженню бюджетних коштів при збереженні соціально прийнятному «індексу безпеки», а з іншого боку, зосередженню зусиль профільних державних відомств на стратегічних напрямках запобігання, виявлення і нейтралізації існуючих загроз (небезпек) [5].

Досвід розвинених країн свідчить про пріоритетність налагодження публічно-приватного партнерства у сфері профілактики правопорушень і соціальних патологій («приватизації окремих завдань поліції»), а також попередження і реагування на надзвичайні ситуації («приватизація окремих завдань у сфері цивільного захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій») [5].

На думку експертів, однією з найгостріших проблем в Україні є низький рівень забезпеченості населення житлом, як у якісних так і кількісних показниках. Таке зниження показників забезпечення населення житлом пов'язане з обмеженими фінансовими можливостями як держави так і населення. Діючі умови іпотечного кредитування придбання житла, що здійснюються комерційними банками є недоступними для більшості населення. Дотепер в Україні не сформовано житловий фонд соціального призначення. А також не розпочато комплексну реконструкцію кварталів (мікрорайонів) застарілого житлового фонду. Дієвим шляхом розв'язання проблеми забезпечення громадян достатньою кількістю житла є формування ринку орендного житла.

У ст. 47 Конституції України від 28 червня 1996 року закріплено, що держава створює умови, за яких кожний громадянин матиме змогу побудувати житло, придбати його у власність або взяти в оренду.

Сьогодні зроблено ще один крок щодо розширення застосування державно-приватного партнерства такою сферою як будівництво орендних будинків шляхом розробки проєкту закону «Про орендне житло» який визначає правові, економічні та організаційні засади створення та використання орендного житла. На нашу думку, прийняття цього закону могло б посприяти вирішенню актуальної для держави проблеми та суттєво налагодити рівень показників щодо забезпеченості населення житлом.

І щоб остаточно визначитися з перспективними сферами застосування державно-приватного партнерства розглянемо, які з них найбільш поширені у країнах світу.

Аналіз публікацій науковців доводить, що у закордонних промислово-розвинених країнах проєкти, здійснювані в рамках державно-приватного партнерства, поширені в різноманітних галузях економіки і сферах суспільного життя:

- фінансовий сектор – приватні страхові і керуючі компанії, що мають досвід роботи зі споживачами на конкурентних ринках, займають усе більш потужні позиції в секторах обов'язкового соціального страхування і державного пенсійного забезпечення;

- громадський порядок і безпека – забезпечення порядку на транспорті й у громадських місцях, експлуатованих приватними компаніями (парках, громадських будівлях), експлуатація міських паркінгів;

- нерухомість – будівництво й експлуатація громадських об'єктів і муніципального житла в обмін на право забудови та розвитку в комерційних проєктах;

- освіта і медицина – школи й лікарні будуються або переобладнуються приватними компаніями, які одержують право комерційної забудови й розвитку сусідніх або інших земельних ділянок;

- природоохоронна діяльність і розвиток інфраструктури туризму – обслуговування і розвиток міських і замських парків, національних парків і заповідників, унікальних природних об'єктів, сполучених з правом експлуатації природних або рекреаційних ресурсів, у тому числі одержання доходів від відвідувачів і туристів;

- муніципальні послуги – відновлення і експлуатація, а також будівництво нових комунальних мереж (водопровід, каналізація, тепло- і електропостачання), прибирання вулиць, вивезення й утилізація сміття, муніципальний транспорт;

- телекомунікації – створення телекомунікаційної інфраструктури і монополні права на її експлуатацію, що супроводжуються зобов'язаннями з надання послуг споживачам (або встановленим державою спеціальним категоріям споживачів);

- транспорт – будівництво, експлуатація і обслуговування систем моніторингу і управління рухом, будівництво і експлуатація автомагістралей, терміналів аеропортів і безліч інших проєктів в автомобільному, залізничному, повітряному, міському, трубопровідному, морському і річковому транспорті, у портах, на внутрішніх лініях тощо [11].

Висновки і пропозиції. Враховуючи вищезазначене, вважаємо що запровадження нових проєктів за рахунок розширення сфер застосування державно-приватного партнерства дозволить за-

класти фундамент довгострокового економічного зростання, який сьогодні в Україні, на жаль, недооцінений. Про це свідчать показники реалізації проєктів на засадах державно-приватного партнерства. На нашу думку, перспективними сферами запровадження державно-приватного парт-

нерства в Україні сьогодні можуть стати охорона здоров'я, публічна безпека, будівництво орендних будинків, оборона, пенітенціарна система. Актуальним є узагальнення відповідного зарубіжного досвіду з метою вивчення наслідків його застосування в умовах української дійсності.

Список літератури:

1. Дутко Н.Г. Європейський досвід державно-приватного партнерства / Н.Г. Дутко // Вісник академії державного управління. – 2010. – № 1. – С. 30-36.
2. Юхненко А.О. Проблеми та напрями розвитку державно-приватного партнерства в Україні / А.О. Юхненко // Збірник наукових праць Державного економіко-технологічного університету транспорту. Сер.: Економіка і управління. – 2013. – Вип. 25. – С. 317-322. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Znpdetut_eiu_2013_25_44
3. Зелінська А.М. Державно-приватне партнерство як механізм розвитку біоенергетики аграрної сфери / А.М. Зелінська // Інноваційна економіка. – 2012. – № 2 [28]. – С. 33-36.
4. Дідченко О.І., Москаленко С.А. Державно-приватне партнерство: сутність, законодавство, закордонний досвід [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.zgia.zp.ua/gazeta/evzdia_2_048.pdf
5. Проневич О.С., Проневич С.О. Публічно-приватне партнерство як компонент сучасної доктрини забезпечення публічної безпеки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ojs.kname.edu.ua/index.php/area/article/view/1142/0>
6. Попович О.Є., Геєць І.О. Оцінка світового досвіду застосування державно-приватного партнерства в авіаційній галузі [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [file:///C:/Users/admin/Downloads/393-1525-1-PV%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/admin/Downloads/393-1525-1-PV%20(1).pdf)
7. Запатріна І.В. Публічно-приватне партнерство в Україні: перспективи застосування для реалізації інфраструктурних проєктів і надання публічних послуг / І.В. Запатріна // Економіка і прогнозування. – 2010. – № 4. – С. 62-86.
8. Про державно-приватне партнерство: закон України від 1 червня 2010 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2404-17>
9. Державно-приватне партнерство у сфері охорони здоров'я: перші кроки на шляху впровадження // Аптека online.ua: газета. – № 27 (998) за 20 липня 2015 року.
10. Левковець О.М. Державно-приватне партнерство як інструмент економічних реформ (теоретичний аспект) / О.М. Левковець // Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого». – 2012. – № 4 (11). – С. 18-32.
11. Брайловський І.А. Державно-приватне партнерство: методологія, теорія, механізми розвитку: дис. ... докт. екон. наук: 08.00.01. Донецьк, 2014. 462 с.
12. Про внесення змін до деяких законів України щодо усунення регуляторних бар'єрів для розвитку державно-приватного партнерства та стимулювання інвестицій в Україні: закон України від 24.11.2015 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/817-19>

Коляда Т.А.

Харьковский национальный университет городского хозяйства имени А.Н. Бекетова

ПЕРСПЕКТИВНЫЕ СФЕРЫ ПРИМЕНЕНИЯ ГОСУДАРСТВЕННО-ЧАСТНОГО ПАРТНЕРСТВА В УКРАИНЕ

Аннотация

В статье осуществляется попытка исследовать перспективные сферы применения государственно-частного партнерства. Выясняется состояние научной дискуссии относительно расширения сфер государственно-частного партнерства. Приведены взгляды отдельных исследователей относительно возможных сфер применения государственно-частного партнерства. Сделаны авторские выводы и предложения. **Ключевые слова:** государственно-частное партнерство, сферы применения государственно-частного партнерства, арендное жилье, публичная безопасность.

Koliada T.A.

O.M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv

PERSPECTIVE FIELDS APPLICATION OF PUBLIC PRIVATE PARTNERSHIP IN UKRAINE

Summary

This article makes an attempt to examine perspective fields of application of public private partnership. There was found a condition of scientific discussion about outspread of public private partnership. There are provided viewpoints of some scientists in relation to possible fields of public private partnership. Author's conclusions and suggestions were made.

Keywords: public private partnership, fields of application of public private partnership, rented housing, public safety.